

CONFEDERAȚIA SINDICALĂ NAȚIONALĂ
“ MERIDIAN “

INDUSTRIA DE APĂRARE

Document de poziție

13 octombrie 2011

Coordonator: Adrian Nania

Federația Sindicatelor din Apărare UNIREA

A. Legislația europeană:

1. Tratatul de instituire al Comunității Europene :

Reglementările europene din domeniul apărării și achizițiilor militare nu impun, deocamdată, restricții în ceea ce privește atribuirea acestor programe industriei de apărare proprii. Astfel, în **Tratatul de instituire al Uniunii Europene**, la **art. 296, lit. b** se prevede :*“orice stat membru poate lua măsurile pe care le consideră necesare pentru protecția intereselor esențiale ale siguranței sale și care se referă la producția sau comerțul cu armament, muniție și material de război; aceste măsuri nu trebuie să modifice condițiile concurenței pe piața comună în ce privește produsele ce nu sunt destinate unor scopuri specific militare“.*

Guvernele europene exprimă o preferință clară pentru propriile lor industrii naționale de apărare, nu doar pentru a proteja locurile de muncă și de a stimula investițiile, dar și pentru a garanta siguranța aprovizionării și a schimburilor de informații. Statele membre se arată reticente față de acceptarea interdependenței.

De asemenea, articolul 296 permite statelor membre să fie scutite de aplicarea normelor pieței interne din rațiuni legate de interesele siguranței lor naționale. În special, statele membre nu au obligația de a furniza informații a căror divulgare o consideră contrară intereselor esențiale ale siguranței lor; acestea pot lua măsurile pe care le consideră necesare pentru protecția intereselor esențiale ale siguranței lor și care se referă la „producția sau comerțul cu armament, muniție și material de război”.

2. Directiva 2009/81/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009

Nici ultimele reglementări UE din domeniul achizițiilor militare nu restricționează modalitatea de atribuire a contractelor pentru industria de apărare autohtonă; astfel în Directiva 2009/81/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009, privind coordonarea procedurilor privind atribuirea anumitor contracte de lucrări, de furnizare de bunuri și de prestare de servicii de către autoritățile sau entitățile contractante în domeniile apărării și securității, și de modificare a Directivelor 2004/17/CE și 2004/18/CE, la art. 2 ce vizează domeniul de aplicare, se menționează că directiva se aplică “ sub rezerva articolelor 30, 45, 46, 55 și 296 din Tratat “.

3. “Strategia pentru o industrie europeană de apărare mai puternică și mai competitivă “ document elaborat de Comisia UE în anul 2007:

Guvernele au o influență dominantă asupra sectorului apărării prin diferitele roluri pe care le joacă: autoritățile de reglementare, proprietarii, acționarii care dețin controlul, finanțatorii activităților de cercetare și dezvoltare și beneficiarii principali. Cu toate acestea, multe alte părți sunt implicate în definirea cadrului strategic și de reglementare în care acest sector trebuie să funcționeze.

Politicile în materie de securitate și apărare sunt definite de Uniunea Europeană, NATO, precum și de fiecare stat membru în parte. Cadrul de reglementare este definit de dispozițiile Tratatului, de politicile comunitare și de Statele Membre. Agenția Europeană de Apărare (EDA), în cadrul căreia Statele Membre și Comisia conlucrează, are misiunea de a sprijini Consiliul și Statele Membre în

eforturile lor de îmbunătățire a capacităților europene de apărare și de consolidare a unei Baze Industriale și Tehnologice Europene în domeniul Apărării (BITA).

B. Legislația națională:

1. Hotărârea Parlamentului României de aprobare a “ Strategiei Naționale de Apărare a Țării “ din data de 4 noiembrie 2008, privind direcțiile prioritare de acțiune, care prevede:

- finalizarea restructurării în vederea eficientizării activităților pe criterii de rentabilitate;
- corelarea cu dinamica procesului de transformare a capacității de apărare, precum și cu nevoile reale ale sistemului național de securitate și apărare;
- modernizarea și re tehnologizarea capacităților de producție militară, inclusiv cu firme de profil, în mod prioritar, din țări membre NATO și ale Uniunii Europene;
- conectarea la programele și proiectele Agenției Europene de Apărare (EDA) în domeniul cercetării, tehnologiilor și armamentelor.

2. Strategia de Securitate Națională a României - document elaborat de Președinția României în anul 2007:

“O direcție specială de acțiune, cu implicații importante în înfăptuirea obiectivelor securității naționale o reprezintă restructurarea, dezvoltarea și modernizarea industriei de apărare. Parte componentă importantă a economiei naționale, aceasta trebuie să depășească starea de stagnare și provizorat și să evolueze rapid pe coordonatele eficientizării și ale interoperabilității cu industria de apărare europeană, în conformitate cu cerințele securității naționale. Eforturile vizând acest proces vor fi orientate în special în următoarele direcții: privatizarea, restructurarea, modernizarea și re tehnologizarea capacităților industriei de apărare, prin cooperare cu firme din cadrul Uniunii Europene și al altor parteneri din NATO; racordarea întreprinderilor românești de profil la activitățile Agenției Europene de Apărare; proiectarea gamei de produse în funcție de necesitățile reale ale instituțiilor de securitate românești.

În ceea ce privește cele 6 programele de înzestrare de importanță strategică (PÎS6), aprobate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării prin Hotărârea nr. S-147/2007, acestea vor fi tratate ca o capabilitate. Costurile de achiziție inițiale, inclusiv cele pentru infrastructură, reprezintă doar o parte a cheltuielilor aferente acestora, deoarece asigurarea capabilității presupune în plus existența personalului de operare și întreținere, precum și alocarea unei sume semnificative pentru operare și mentenanță, cheltuieli pe ciclul de viață care în anumite situații pot depăși costul investiției inițiale“.

3. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2002 privind industria de apărare, cu modificările și completările ulterioare:

Stabilește cadrul juridic al activităților industriei de apărare referitoare la:

- dimensionarea capacităților de producție;
- corelarea acestora cu cerințele forțelor sistemului național de apărare;
- asigurarea interoperabilității cu produsele NATO;
- menținerea numărului strict de personal specializat pentru asigurarea funcționalității liniilor de fabricație de armament, muniții, tehnică de luptă, echipamente de transmisiuni, optoelectronică, pulberi și explozibili, inclusiv pentru cercetarea și proiectarea în domeniul producției de apărare.

4. Legea nr. 477/2003 privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare:

Guvernul României răspunde de pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare și asigură aplicarea măsurilor referitoare la aceste domenii, scop în care:

- înaintează spre aprobare Consiliului Suprem de Apărare a Țării proiectul planului de mobilizare a economiei naționale pentru apărare;
- aprobă planul de pregătire a economiei naționale pentru apărare și stabilește măsuri pentru aplicarea acestuia;
- asigură resursele materiale, umane și financiare necesare pregătirii economiei naționale și a teritoriului pentru apărare;
- asigură aplicarea planului de mobilizare a economiei naționale pentru apărare.

5. Hotărârea Guvernului nr. 813/2002 privind aprobarea Listei agenților economici și capacităților producției de apărare

6. Strategia de transformare a Armatei, elaborată în anul 2007 de către Ministerul Apărării Naționale;

7. Planul strategic al Ministerului Apărării Naționale pentru perioada 2010 – 2013

Obiectivele declarate de către Ministerul Apărării Naționale în domeniul logistic :

- casarea muniției pentru armamentul și tehnica scoase din înzestrare, precum și a celei cu termen de valabilitate depășit și continuarea procesului de valorificare a excedentelor de tehnică și material;
- organizarea și desfășurarea achiziționării și distribuției de bunuri materiale și servicii necesare sprijinului logistic al categoriilor de forțe ale armatei;
- gestionarea rezervelor strategice și operative;
- asigurarea mentenanței la tehnica comună aparținând celorlalte programe .

8. Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 189/2002 privind operațiunile compensatorii

Evoluția industriei de apărare

1) Perioada începutului de an 1990:

- ✚ Armata romană era înzestrată cu produse și echipamente fabricate de către industria proprie de apărare;
- ✚ Romania era a cincea țară exportatoare de armament din lume, volumul anual al exporturilor depășind cifra de 800 mil. USD ; din totalul datoriei țării, industria de apărare a acoperit cca. 7,5 mlde USD;
- ✚ industria de apărare genera o industrie pe orizontala puternică iar rezultatele militare ale cercetărilor de vârf aveau aplicabilitate în producția civilă;
- ✚ la unele uzine producția era duală, capacitățile militare fiind completate cu capacități civile;
- ✚ numărul de salariați care își desfășurau activitatea în acest sector atingea cifra de 220.000;
- ✚ gradul de încărcare a capacităților și a personalului era de 100%.

2) Perioada 1990 – 1997:

- ✚ încheierea unor tratate și acorduri internaționale pentru reducerea armamentului din dotare și limitarea piețelor pe care România putea exporta;
- ✚ comenzile de la principalul beneficiar-Ministerul Apărării Naționale, încep să se reducă, proporțional cu apetitul acestei instituții pentru importuri;
- ✚ apare pentru prima oară noțiunea de șomaj tehnic și deci reduceri de salarii iar specialiștii încep să migreze spre alte zone economice, inclusiv în străinătate;
- ✚ exportul de armament se prăbușește, România având interdicții din partea ONU, NATO, SUA și UE pentru anumite zone de conflict.

3) Perioada 1997 – 2004:

- ✚ continuă și se accentuează declinul industriei de apărare;
- ✚ marea realizare a țării, de integrare în structurile NATO, nu aduce nimic bun pentru industria de apărare autohtonă, pentru că nici o instituție implicată în acest proces nu a negociat integrarea acestui sector în noul parteneriat;
- ✚ contractele cu beneficiarii interni scad în continuare alarmant, ajungându-se la un grad de încărcare a capacităților sub 5 % și la o scădere dramatică a cifrei de afacere; Ministerul Apărării promovează în continuare o politică prioritară pentru importuri, statul român îndatorându-se peste măsură;
- ✚ dezintegrarea structurilor de cercetare – dezvoltare, ca urmare a reducerii comenzilor, precum și prin migrarea cadrelor de specialitate în alte domenii;
- ✚ agenții economici încearcă cu resurse proprii să omologheze și să promoveze produse noi, tip NATO, fără a avea garanția contractării lor de către forțele sistemului de apărare;
- ✚ este perioada marilor restructurări vizând, în principal salariații din acest sector; astfel în aceasta perioadă au fost disponibilizați peste 52.000 salariați, neținându-se cont de structura de personal, fiind vizat în primul rând personalul direct productiv;
- ✚ în perioada 2000 – 2004 se restructurează și o serie de capacități prin:
 - a. separarea capacităților civile de cele militare;
 - b. crearea de societăți comerciale mixte;
 - c. constituirea de parcuri industriale;
 - d. valorificarea unor active prin închiriere sau vânzare.

Restructurarea se face însă haotic, fără o țintă precisă și mai ales fără susținere financiară a procesului de modernizare – re tehnologizare.

- Deși capacitățile se restructurează, planul de mobilizare rămâne în continuare la cifre amețitoare, imposibil de realizat;
- Puținele resurse financiare pentru investiții sunt alocate și ele haotic, vizând mai ales producția civilă sau crearea de capacități paralele și mai puțin modernizării fluxurilor de produse și promovării produselor noi;
- uzinele acumulează datorii mari, fiind decapitalizate și neputând să facă față procedurilor de licitație;

- se încearcă recucerirea piețelor externe tradiționale, unde produsele românești sunt în continuare căutate, ajungându-se treptat la o cifră de cca. 50 mil. Euro anual.

4) Perioada 2004 – 2011:

Situația industriei de apărare devine critică, pe alocuri disperată:

- majoritatea societăților comerciale au datorii mari, grevate de majorări și penalități semnificative, unele chiar se află în stare de faliment;
- restructurarea promovată și-a arătat ineficiența în contextual nesușinerii financiare a activităților din programe;
- au loc ultimele disponibilizări, cele mai multe la presiunea salariaților, încântați de plățile compensatorii oferite;
- susținerea financiară pentru nucleele de specialiști se diminuează de la an la an, ajungându-se la un număr mediu anual de cca. 1.200 salariați din totalul de 7.000;
- o serie de societăți sunt în stadiul de avarie, la limita funcționalității, realizând doar activități de pază și menținerea capacităților;
- acțiunile de privatizare sunt sortite eșecului în lipsa unei piețe interne de desfacere; investitorii strategici străini nu se arată interesați să investească în clădirile vechi, tehnologia depășită și problemele sociale din uzine;
- exportul de armament, deși cererile de oferte sunt în continuă creștere, nu reușește să depășească cifra de 60 mil. Euro;
- problemele sociale se acutizează, angajații ajungând la disperare din cauza veniturilor foarte reduse și lipsa perspectivei zilei de mâine;
- trecerea industriei de apărare la AVAS și revenirea ei la Ministerul Economiei sub forma unei direcții și nu un departament condus de un secretar de stat, ineficiența Agenției de offset, redirecționarea OCSPS către MAE, sunt tot atatea cauze care au contribuit la dezorganizarea sectorului.

Analiza SWOT privind industria de apărare

1. Puncte tari :

- este principalul furnizor intern de produse de tehnică militară necesare înzestrării forțelor sistemului național de apărare;
- are potențial de export de produse de tehnică militară concepute în cadrul fostului tratat varșovian cât și de produse de tehnică militară compatibile cu cele similare din cadrul N.A.T.O;
- forță de muncă ieftină;
- forță de muncă cu experiență îndelungată;
- are unele spații excedentare, care pot fi reamenajate astfel încât să primească alte destinații în sfera producției;
- posibile capacități de mentenanță militară, inclusiv centre regionale de mentenanță în cadrul N.A.T.O.

2. Puncte slabe

- agenții economici sunt decapitalizați;
- amplasamente situate în zone monoindustriale sau slab industrializate;

- structuri de cercetare – dezvoltare dezintegrate;
- existența unui număr mare de produse fabricate după documentații și licențe ex-sovietice;
- tehnologii de fabricație învechite (uzate moral și fizic);
- investiții mari privind modernizarea și re tehnologizarea unor capacități de producție nefinalizate;
- infrastructuri și utilități uzate moral și fizic;
- agenți economici dependenți din punct de vedere energetic de diverși operatori aflați în alte sectoare industriale.

3. Oportunități:

- România este membră N.A.T.O și în Comunitatea Europeană;
- existența unor beneficiari externi care solicită produse de tehnică militară având la bază concepție sovietică;
- operațiuni compensatorii referitoare la contractele de achiziții pentru nevoi de apărare, ordine publică și siguranță națională, conform OUG nr. 89/2002;
- necesitatea asigurării mentenanței privind produsele de tehnică militară livrate forțelor sistemului național de apărare;
- necesitatea delaborării unor mari cantități de muniții;
- necesitatea asigurării pieselor de schimb pentru produsele de tehnică militară livrate forțelor sistemului național de apărare.

4. Constrângeri:

- nivelul tehnologic scăzut al agenților economici;
- specificul pieței de produse de tehnică militară;
- existența unui cadru fiscal și legislativ neprietenos;
- lipsa unei legi specifice industriei de apărare.

Structura industriei de apărare

În industria de apărare există, în subordonarea și coordonarea Ministerului Economiei Comerțului și a Mediului de Afaceri, un număr de 38 de agenți economici din care 23 cu capital majoritar de stat și 15 cu capital majoritar privat.

Există și un număr de 8 firme cu capital mixt constituite, între agenți economici din industria de apărare și persoane juridice și fizice, din țară și de peste hotare.

Societățile din industria de apărare grupate pe tipuri de armamente și muniție:

- a) **armament:** S.C. Arsenal Reșița S.A.; S.C. Carfil Brașov S.A.; S.C. Uzina Mecanică Cugir S.A.; S.C. Uzina Mecanică Orăștie;
- b) **muniții:** S.C. Fabrica de Arme Cugir; S.C. Uzina Mecanică Sadu S.A.; S.C. Metrom S.A. Brașov; S.C. Uzina Mecanică Mija S.A.; S.C. Uzina Mecanică Plopeni S.A.; S.C. Tohan Zărnești S.A.; S.C. Uzina de Produse Speciale Dragomirești S.A.; S.C. Uzina Mecanică Filiași S.A.; S.C. Uzina Mecanică Băbeni; S.C. Uzina Mecanică Drăgășani;
- c) **blindate:** S.C. MFA S.A. Mizil; S.C. Uzina Mecanică Moreni S.A.; S.C. Uzina Mecanică București S.A.; S.C. Uzina Mecanică Marsa S.A.;

- d) **chimic:** S.C. Pirochim Victoria S.A.; S.C. Fabrica de Pulberi Făgăraș S.A.; S.C. ROMCARBON S.A. Buzău ; S.C. Nitroexplosive S.A. Făgăraș;
- e) **optoelectronică telecomunicații și rachete:** S.C. Electromagnetica S.A. București; S.C. ELPROF S.A. București; S.C. Electromecanica Ploiești S.A. ; S.C. I.O.R S.A. București; S.C. IEMI S.A București;
- f) **naval:** S.C. Șantierul Naval Mangalia S.A;
- g) **aeronautică:** S.C. Aerofina S.A București ; S.C. Aerostar S.A. Bacău ; S.C. Aerotech S.A. București; S.C. Avioane Craiova S.A.; S.C. IAR S.A. Brașov; S.C. IMA Metav S.A. București; S.C. ROMAERO S.A. București; S.C. Turbomecanica S.A. București; S.C. Condor S.A. București;
- h) **cercetare – dezvoltare:** S.C. ICPSP S.A. București.

Restructurarea industriei de apărare

a) imperative:

Restructurarea industriei de apărare este un proces continuu care trebuie să răspundă următoarelor imperative :

- să răspundă în permanență cerințelor de înzestrare și modernizare a forțelor SNAS;
- să răspundă solicitărilor din planul de mobilizare;
- să vizeze integrarea în structurile industriei de apărare europene și să participe la proiectele comune ale UE;
- să aibă o reacție rapidă la cererile de export și să-si recastige locul tradițional în exportul de armament;
- să aibă ca scop final desfășurarea unei activități profitabile, cu rentabilitate ridicată.

b) cauzele nefinalizării restructurării:

Din nefericire, programele de restructurare desfășurate în perioada 1997 – 2008, nu au răspuns acestor deziderate, activitățile de restructurare fiind efectuate haotic, restructurarea vizând în special disponibilizări masive de personal și restrângerea capacităților, fără a avea o țintă precisă .

În consecință, rezultatele au fost pe măsură și obiectivele propuse în programe au rămas doar pe hârtie, anul 2011 găsim agenții economici într-o situație dezastruoasă, unele din societăți fiind în stadiul de faliment.

Principala cauză a fost nealocarea resurselor financiare ce vizau capitolele de modernizare – re tehnologizare a uzinelor de armament și muniții, fapt ce a dus la decalaje mari din punct de vedere tehnologic și implicit la produse vechi, neperformante.

În condițiile de criză profundă prin care trece România în această perioadă, este o naivitate să credem că industria de apărare va primi fondurile necesare modernizării și re tehnologizării, cerințe obligatorii pentru relansarea activității în sector.

Un alt capitol important în politica de restructurare a industriei de apărare a constituit-o activitatea de privatizare a agenților economici, fiind abordate toate soluțiile posibile: crearea de parcuri industriale, vânzarea de acțiuni și active, crearea de societăți mixte, închirierea de active, etc.

Eșecul mării privatizări din industria de apărare, cea care trebuie făcută cu investitori strategici, este exclusiv legat de lipsa de atractivitate a uzinelor în condițiile inexistenței unei piețe interne de desfacere a produselor .

Majoritatea firmelor străine de profil au solicitat garanții din partea Ministerului Apărării Naționale de achiziționare a produselor prezentate, pentru a-și putea elabora planul de afaceri .

OBIECTIVE ȘI MĂSURI

1. Participarea la înzestrarea și modernizarea Armatei:

Dezideratul României trebuie să fie: *“O armată romană modernă înzestrată cu tehnică de luptă performantă, produsă de către o industrie de apărare modernă”.*

În aceste condiții, participarea industriei de apărare românești la realizarea programelor de înzestrare ale Armatei este una din prioritățile relansării activității în acest sector și se poate realiza, dacă se iau următoarele măsuri :

a) **măsuri de reglementare**, care să vizeze menținerea legislației în cadrul normelor adoptate de UE, în sensul protecției industriei proprii, așa cum procedează toate țările europene.

b) **măsuri strategice:**

Singurele posibilități pentru relansarea activității în condiții de rentabilitate sunt legate de participarea agenților economici din industria de apărare la realizarea programelor de înzestrare și modernizare ale forțelor SNAS, în special cele ale Armatei.

Acest lucru se poate realiza prin:

- punerea la dispoziția agenților economici a cerințelor operaționale, din momentul aprobării acestora;
- acordarea unei perioade de timp pentru răspuns, perioadă în care agentul economic își stabilește strategia de participare la realizarea produsului, singur sau în parteneriat strategic cu o firmă străină;
- în urma stabilirii strategiei, agentul economic român participă la negociere directă pentru atribuirea contractului;
- în caietul de sarcini al produsului se trece obligatoriu, ca derularea contractului să se facă printr-o societate română de profil, dacă răspunsul pentru îndeplinirea cerințelor operaționale este favorabil;
- în cazul în care agentul economic nu poate realiza cerințele operaționale, atribuirea contractului se face prin licitație, cu condiție de subcontractare în procent de 30% cu firme românești și cu clauză obligatorie de offset.

Efectele imediate și importante în urma aplicării măsurilor propuse:

- ✓ creșterea rapidă a atractivității societăților din domeniu, dată fiind dorința firmelor străine de a intra în parteneriat strategic;
- ✓ intrarea în parteneriat pentru realizarea programului rezolvă și problema privatizării societății;
- ✓ statul roman nu mai este nevoit să aloce sume importante pentru modernizare – re tehnologizare, această cheltuială revenind partenerului strategic;
- ✓ realizarea de noi produse, competitive la nivel mondial, prin aportul de tehnologie și chiar de licențe de fabricație aduse de partener;
- ✓ capacitățile și personalul ar fi acoperite printr-un grad mare de încărcare, ceea ce ar duce la diminuarea până la anulare a alocațiilor bugetare aferente capacităților și personalului;
- ✓ posibilități de regenerare a activității de cercetare – dezvoltare;
- ✓ potențialul de racordare a industriei de apărare românești la cea europeană ar crește considerabil;
- ✓ posibilitățile de export ar crește semnificativ odată cu promovarea în parteneriat a unor produse noi;
- ✓ aport la creșterea PIB-ului prin plata taxelor și impozitelor în România;
- ✓ contribuție la dezvoltarea regională, a infrastructurii zonei și îmbunătățirea condițiilor de mediu.

c) **măsuri pentru eliberarea spațiilor și depozitelor Armatei de produse casate sau aflate în curs de casare și la limita resursei de funcționare.**

Măsurile vizează preluarea cu titlu gratuit a acestor produse de către industria de apărare și delaborarea / dezmembrarea lor în vederea distrugerii și/sau valorificării unor subansambluri sau componente.

Acest deziderat comun poate fi realizat numai în condițiile acoperirii cheltuielilor generate la agenții economice de aceste operațiuni; din datele statistice, rezultă că în medie, numai 60% din costuri sunt acoperite prin valorificarea elementelor rămase în urma delaborării respectiv a dezmembrării produsului.

Diferența de cost trebuie să fie asigurată de către Ministerul Apărării și/sau eventual de către Ministerul mediului, pentru că măsurile luate vin să protejeze mediul înconjurător.

d) **măsuri tehnice**, care au ca obiectiv necesitatea asigurării mentenanței și a pieselor de schimb pentru produsele de tehnică militară, livrate forțelor SNAS.

Indiferent de tipul procedurii de atribuire a contractului de achiziție, autoritățile contractante vor prevedea ca mentenanța produselor de tehnică militară să fie asigurată de către operatorii economici din industria de apărare.

e) **măsuri economico-financiare** care să vizeze eliberarea agenților economici de povara datoriilor și a cheltuielilor constante neproductive:

- stergerea datoriilor, a majorărilor de întârziere și a penalităților;
- acordarea de facilități fiscale cum ar fi: scutirea de la plată a impozitelor și taxelor pe clădiri și terenuri, a taxei pe valoarea adăugată, a taxelor vamale și a impozitului pe profitul reinvestit;
- realizarea pazei obiectivelor strategice cu jandarmi, plătiți de la bugetul de stat;

- alocarea de resurse financiare pentru acoperirea cheltuielilor constante neproductive, pentru capacitățile care nu au încărcare.

f) măsuri de offset:

- semnarea contractului dintre operatorul economic și ofertantul câștigător privind lucrările sau echipamentele subcontractate, precum și a contractului privind obligațiile asumate de offset, să se facă anterior semnării contractului de achiziție;
- nerespectarea de către ofertantul castigător a clauzelor prevăzute mai sus să atragă după sine penalități, ce vor fi prevazute în contractul de achiziții;

g) măsuri organizatorice:

Constituirea unei Comisii interministeriale pentru industria de apărare, formată din reprezentanți ai principalelor structuri din SNAS, MECMA, OCSPS, MAE si MFP, care să identifice modalitățile și pârghiile de transformare ale industriei de apărare într-o industrie modernă, vizând satisfacerea nevoilor interne de apărare .

2. Responsabilitățile industriei de apărare la mobilizare:

Organizarea apărării naționale a impus crearea unui cadru unitar pentru planificarea și desfășurarea din timp de pace, la nivel național, a unor activități complexe, astfel încât, prin îndeplinirea acestora, întregul potențial economic și uman să fie subordonat efortului de apărare a țării în situații de criză și/sau în timp de război.

Industria de apărare deține capacități de producție specializate pentru fabricarea sau repararea, în caz de mobilizare sau de razboi, a tehnicii militare, a armamentului, a munițiilor și a materiilor prime cu destinație strict militară și capacitățile destinate pentru depozitarea acestor produse, care sunt utilizate în scopul satisfacerii necesităților vitale ale forțelor sistemului național de apărare, în caz de mobilizare sau de razboi.

Păstrarea acestora în bună stare de funcționare și la nivelul de volum de produse impuse prin planul de mobilizare, implică costuri importante pentru agenții economici care dețin asemenea capacități, costuri neacoperite prin alocațiile bugetare prevăzute în lege și în aceste condiții se generează pierderi financiare.

În plus, agenții economici care păstrează rezerve de mobilizare, au obligația să ia măsuri tehnice pentru depozitarea și întreținerea produselor, fapt care, în lipsa resurselor ce ar trebui alocate deformează exercițiul financiar al societății.

Pentru asigurarea cererilor unităților militare, la declararea mobilizării, agenții economici de profil, indiferent de forma de proprietate, sunt obligați să pună la dispoziție acestora produsele și serviciile solicitate, din timp de pace.

Sarcinile acestea, rezultate din planul de mobilizare, ar trebui să se înfăptuiască pe bază de comenzi de stat, emise de către beneficiari, așa cum prevede legea, lucru care nu se întâmplă.

Asigurarea forței de muncă necesare la punerea în aplicare a planului de mobilizare se face prin utilizarea personalului fără obligații militare și prin mobilizarea la locul de muncă a specialiștilor strict necesari, cu obligații militare, în condițiile stabilite prin hotărâre a Guvernului.

În aceste condiții, agenții economici sunt obligați să păstreze nucleeele de specialiști, alocând sume importante care grevează asupra bugetului societății deoarece, indemnizațiile alocate conform OUG 95 / 2002 – privind industria de apărare, sunt total insuficiente în condițiile în care nu se respectă prevederile din H.G 813 / 2002 - privind aprobarea Listei agenților economici și capacităților producției de apărare, în sensul corelării numărului de personal cu capacitățile prevăzute.

Măsuri:

- OCSPS împreună cu Direcția pentru apărare a Ministerului Economiei și agenții economici trebuie să identifice capabilitățile reale de realizare a sarcinilor la mobilizare, ținând cont de evoluțiile pe orizontală a colaboratorilor industriei de apărare, mai ales în această perioadă de criză;
- în urma analizei, OCSPS propune spre aprobare CSAT și Guvernului un nou plan de mobilizare sustenabil din punct de vedere al termenelor și volumului de produse militare asigurat de industria de apărare;
- sumele necesare acoperirii costurilor privind menținerea capacităților care concură la realizarea planului de mobilizare, trebuie alocate prin bugetul de stat agenților economici;
- corelarea personalului cu capacitățile pentru apărare care au sarcini la mobilizare, conform HG 813 / 2002 și alocarea sumelor necesare completării fondului de salarii;
- asigurarea resurselor financiare agenților economici care păstrează rezerva de mobilizare și au obligația de a asigura măsurile tehnice pentru depozitarea și întreținerea produselor;
- aplicarea sistemului comenzilor de stat către industria de apărare, așa cum prevede Legea 477/2003.

3. Exporturile de armament și muniție:

România a fost și încă mai este un potențial furnizor de armament și muniție pe piața externă ; dacă în 1989 eram pe locul 5 în lume în acest domeniu, cu o cifra anuală de cca. 800 mil. \$, astăzi ne aflăm cu mult în urma unor țări fără tradiție în exportul de armament, cu o cifră anuală de cca. 60 mil. Euro. Industria de apărare are în continuare potențialul real de a multiplica cifra anuală de export, existând numeroase solicitări de la partenerii tradiționali pentru export de armament, mai ales produse est, dar are nevoie de susținere politică.

a) măsuri tehnice:

Pentru creșterea volumului vânzărilor trebuie avute în vedere următoarele măsuri tehnice, care pot fi luate în funcție de resursele financiare dispuse:

- crearea de noi capacități de producție;
- investiții punctuale menite să crească productivitatea și calitatea, dar și să creeze noi capacități tehnologice;
- promovarea de noi produse pe capacități vechi, modernizate;
- reluarea fabricației unor produse care sunt solicitate la export dar care nu mai pot fi executate din considerente tehnologice sau de costuri.

b) măsuri de marketing:

Eficientizarea activității de marketing trebuie să vizeze:

- administrarea resurselor financiare (insuficiente) și umane (nemotivate și neinstruite);
- acțiuni de convergență în abordări în interior și exterior;
- promovarea produselor și serviciilor;
- măsuri de îmbunătățire a imaginii;
- participarea la târguri și expoziții cu caracter militar;
- dezvoltarea relațiilor publice și de afaceri.

c) măsuri comerciale:

- creșterea vitezei de reacție la cererile de ofertă;
- crearea unei baze de date referitoare la ofertele transmise;
- îmbunătățirea relațiilor cu ANCEX , în sensul reducerii termenelor de obținere a licențelor și obținerii unor acorduri de principiu, înainte de încheierea contractelor;
- dezvoltarea unui sistem național instituționalizat de promovare a produselor militare românești, prin implicarea mai activă a unor instituții și persoane publice în activități de lobby pentru industria de apărare;
- renegocierea zonelor unde România este supusă embargourilor, având în vedere că suntem în NATO, în UE și avem un parteneriat strategic cu SUA;

O politică mai agresivă promovată de statul roman în aceste momente de criză ar aduce venituri importante la bugetul statului.

d) măsuri organizatorice :

Reorganizarea sistemului intern de promovare la export a produselor militare prin crearea unei singure societăți de stat care să efectueze aceste operații și anume prin integrarea R.A. ROMTEHNICA în cadrul C.N ROMARM S.A.

Experiența dobândită în ultima perioadă demonstrează necesitatea acestei propuneri având în vedere următoarele argumente:

- scăderea dramatică a exporturilor, în formula actuală, nu mai justifică existența a două reprezentanțe ale statului în exportul de armament;
- experiența și relațiile comerciale ale celor două entități trebuie să fie cumulate și exploatate în comun și nu disparat;
- cheltuielile de funcționare ale celor două entități s-ar reduce simțitor;
- eficiența activităților de export ar crește simțitor prin comasarea colectivelor de specialiști;
- concurența absurdă la licitații externe a celor două reprezentanțe ale statului român a dus uneori la pierderea unor posibile contracte;
- scăderea prețului de export al produsului prin practicarea unui singur comision, ceea ce ar crea resurse financiare la agentul producător.

4. Politica de mediu în industria de apărare:

Deși există un cadru de reglementări care se adresează agenților economici titulari de licență, totuși acestora le lipsește capacitatea de monitorizare și de executare a lucrărilor de refacere a mediului, în mod corespunzător.

Continuarea activităților în uzinele de armament și munitie, dar mai ales în sectoarele pirotehnice, trebuie să implice o serie de măsuri de protecție a mediului la standarde internaționale:

- a) evaluarea impactului potențial produs asupra mediului de către activitatea din sectorul industriei de apărare, în vederea stabilirii obligațiilor ce revin operatorilor economici;
- b) elaborarea “Manualului de management de mediu în industria de apărare”, un ghid pentru abordarea problemelor de mediu în acest sector, pe baza experienței internaționale. În spiritul acestui manual, fabricarea de armament și muniție în condițiile de protecție a mediului necesită:
 - recunoașterea managementului de mediu ca o prioritate, elaborarea și implementarea “sistemului de management de mediu”;
 - asumarea responsabilităților în probleme de mediu, până la cel mai înalt nivel;
 - adoptarea celor mai bune metode pentru minimizarea degradării mediului;
 - aplicarea analizelor de risc și a managementului de risc în proiectarea și realizarea exploatarei;
 - asigurarea fondurilor pentru îmbunătățirea performanțelor lucrărilor în curs de desfășurare în acest sector;
 - alocarea de fonduri pentru investiții în vederea realizării a cel puțin două fluxuri moderne, la nivel de standarde europene, pentru operațiunile de delaborări;
- c) perfecționarea și completarea cadrului instituțional și de reglementări, care să asigure monitorizarea îndeplinirii responsabilităților ce revin titularilor de licență în domeniul mediului și față de societate.

5. Cercetarea – dezvoltarea în industria de apărare:

Modificările produse în industria de apărare au afectat profund activitatea de cercetare - dezvoltare din acest sector; disponibilizările masive de personal au făcut ca la aceasta dată, să mai existe foarte puține colective de cercetare – proiectare.

Industria de apărare constituie un sector bazat pe utilizarea intensivă a tehnologiei, ale cărei activități de cercetare și dezvoltare de vârf creează repercusiuni și în alte domenii. Apărarea este strâns legată de electronică, tehnologiile informației și comunicațiilor, transport, biotehnologie și nanotehnologie. Împreună, aceste ramuri de activitate constituie o sursă de noi oportunități, de inovare și de know-how care stimulează dezvoltarea și creșterea în toate sectoarele economice.

Mai mult decât atât, numeroase tehnologii noi, concepute în scopuri militare, s-au transformat în vectori de creștere în sectoare civile precum sistemele de poziționare globală, internetul și observarea Pământului. Din ce în ce mai mult, acesta devine un proces bidirecțional deoarece și sectoarele civile își aduc contribuția în domeniul apărării (de exemplu prin crearea de programe informatice).

Măsuri:

Direcțiile spre care trebuie să se îndrepte activitatea de cercetare dezvoltare:

- creșterea rapidă a numărului de cercetători prin atragerea tinerilor în proiecte de cercetare cu caracter formativ;
- îmbunătățirea integrării personalului de cercetare în comunitatea științifică internațională prin asigurarea mobilității internaționale, organizarea de conferințe și participarea la conferințe științifice internaționale, îmbunătățirea vizibilității internaționale a publicațiilor românești și asigurarea unui acces larg la resurse de informare;
- susținerea proiectelor de cercetare cu relevanță științifică internațională, în special a celor care presupun cooperarea internațională;
- asigurarea accesului la infrastructura de cercetare printr-o combinație între investiții asociate universităților și institutelor publice de cercetare, creșterea vizibilității infrastructurii existente și mobilitatea internațională a cercetătorilor.

Resursa umană din industria de apărare

Caracteristicile forței de muncă din industria de apărare sunt:

a) trasături pozitive:

- ✓ forță de muncă cu experiență îndelungată, specializată într-un domeniu de vârf și în unele locuri de muncă chiar strict specializată;
- ✓ reacție bună la reluarea activității după perioade lungi de întrerupere;
- ✓ personal disciplinat, format într-un climat militar, supus la rigorile specifice sectorului, pe care se poate pune baza în orice situație;
- ✓ salariați atașați de locurile de muncă și de ceea ce produc, cu accente patriotice în comportament;
- ✓ în puținele colective de cercetare – proiectare, salariații sunt adevărate “depozite” de informații tehnice;
- ✓ forță de muncă relativ ieftină comparativ cu alte sectoare.

b) trasături negative:

- forță de muncă este îmbatranită, media de vârstă fiind în jur de 53 de ani;
- sănătatea salariaților este în unele locuri precară, fiind afectată de condițiile de muncă în care își desfășoară activitatea, de gradul de periculozitate al activităților, etc;
- numărul de salariați, redus drastic la minimum necesar pentru funcționare a făcut ca în unele fluxuri de producție, realizarea produsului să depindă de existența a unu sau doi specialiști;
- lipsă de entuziasm în realizarea sarcinilor, determinată de perioada prelungită de restructurare, de incertitudinea zilei de mâine;

- o stare de nemulțumire vădită, cauzată de veniturile de natură salarială insuficiente dar și de o doza de frustrare, generată de locul pe care îl ocupă actualii specialiști în ierarhia socială;
- durata mare, de 3 – 5 ani necesară formării unui specialist din industria de apărare;
- tendința periculoasă de a se forța disponibilizările colective, în cazul existenței unor plăți compensatorii atractive;

O acțiune prioritară în domeniul resurselor umane din industria de apărare o constituie elaborarea unei strategii la nivel național privind întinerirea forței de muncă care să cuprindă și măsuri de perfecționare a pregătirii profesionale.

Propuneri de modificare a cadrului legislativ

1. Promovarea de urgență spre aprobare la CSAT a Strategiei industriei de apărare;
2. Promovarea în regim de urgență a PLx 830 / 2007, lege privind industria de apărare, ce se află în dezbateri la comisiile de apărare și pentru industrii de la Camera Deputaților.

În caz contrar:

- Ordonanța de urgență pentru modificarea Legii nr. 85 / 2006, privind procedura insolvenței, cu modificările și completările ulterioare, articolul 1;
 - Ordonanța de urgență pentru modificarea Anexei la OUG nr. 128 / 2006, privind unele măsuri pentru diminuarea arieratelor bugetare;
 - Ordonanța de urgență privind achizițiile militare și de reglementare a procedurilor de atribuire prin negociere directă agenților economici români a unor contracte pentru achiziții considerate strategice;
3. Modificarea OUG 38/2010 în vederea valorificării superioare a deșeurilor provenite din dezmembrări și delaborări.

